
LITERATUURBESPREKING

Van Incident tot fundament- vormgeving en implementatie van beleid rond bejegening, seksualiteit en seksueel misbruik

Ivonne van der Padt

Lammers, M. & A. Goes (2005) *Van Incident tot fundament- vormgeving en implementatie van beleid rond bejegening, seksualiteit en seksueel misbruik*. Utrecht : Transact. € 29.50 www.transact.nl

Hulpverleners van diverse instellingen worstelen nogal eens met het vraagstuk seksueel misbruik. Kan het voorkomen worden, hoe signaleer je het, wat doe je er vervolgens mee? Transact voorziet in een behoefte en heeft beleidsinstrumenten ontwikkeld die handvatten moeten bieden voor een fundamentele aanpak. De instrumenten zijn ontwikkeld voor professionals die betrokken zijn bij beleidsontwikkelingen in de GGZ en de Gehandicaptenzorg van intra- en semimurale settingen. Delen van het instrument zijn ook bruikbaar voor ambulante settingen.

In totaal werden drie instrumenten ontwikkeld:

1. Een samenhangend beleid rond bejegening, seksualiteit en seksueel misbruik, een instrument om te bevorderen dat een instelling algemeen beleid ontwikkelt rond seksualiteit en seksueel misbruik.
2. Opsporen en beïnvloeden van risicofactoren voor seksueel misbruik, een instrument dat gericht is op preventie van seksueel misbruik en andere ongewenste omgangsvormen.
3. Draaiboeken (vermoeden van) seksueel misbruik, in de loop van 2006 worden voorbeelddraaiboeken gepubliceerd gericht op de melding en aanpak van (vermoedens van) seksueel misbruik (momenteel nog niet verschenen).

Instellingen en organisaties houden zich al zo'n vijftien jaar bezig om instellingsbeleid te ontwikkelen en te implementeren rond seksualiteit en seksueel misbruik. Het ontwikkelen van beleid lukt nog wel maar vooral de implementatie stuit op belemmeringen. TransAct wil met de publicatie van bovengenoemde drie instrumenten instellingen een hulpmiddel aanreiken. De toepassing c.q. invoering kan instellingsspecifiek vorm gegeven worden. Het houdt rekening met de wijze waarop instellingen beleid vormgeven en uitvoeren en de fase van ontwikkeling waarin een instelling, afdeling of team zich bevindt.

De basis voor het instrumenten rond beleid wordt gevormd door het rapport Intimiteit met beleid (Lammers, 1997) en de ervaringen die sindsdien zijn opgedaan in de praktijk (best practice). Het is jammer dat bijna een decennium later geen instrument is ontwikkeld gebaseerd op evidence based beslissingen omdat dit het instrument nog krachtiger zou hebben gemaakt: kennis uit de wetenschappelijke literatuur; klinische kennis, inzicht en ervaring; de voorkeur van de betrokken patiënt in het licht van voor- en nadelen en alternatieven; de afweging van haalbaarheid in termen van benodigde kennis, infrastructuur en financiële middelen noodzakelijk voor de uitvoering van de beslissing.

De beschreven instrumenten zijn erg praktisch van opzet en bieden goede ondersteuning bij zowel het ontwikkelen als implementeren van het beleid. Alle stappen en stadia worden duidelijk uitgelegd en daarnaast zijn er eenvoudig in te vullen schema's ter toetsing.

De hele beleidscyclus, die ook voor algemeen beleid geldt, wordt puntsgewijs, en specifiek voor het thema uiteengezet.

Van belang is volgens de auteurs de managementstijl in de instelling of het team dat aan de slag gaat met beleid rond seksualiteit en seksueel misbruik.

Aanbevolen wordt een coachende, stimulerende en toetsende managementstijl te hanteren vanwege:

- het mogen maken van fouten om daarvan te kunnen leren;
- de aandacht voor persoonlijke waarden, behoeften, vragen, dilemma's en handelingsverlegenheid;
- het bespreekbaar maken van het thema op een veilige manier;
- het in houding en gedrag kunnen ondersteunen en uitstralen van het voorgestane beleid.

Daarnaast wordt geadviseerd om het specifieke beleid te verankeren in het algemene instellingsbeleid. Dus ervoor te zorgen dat in werkplannen, managementrapportages, kwaliteitsbeleid en begeleidings- en behandelplannen aspecten zijn opgenomen over beleid rond seksualiteit en seksueel misbruik. Checklists voor acties ten behoeve van de implementatie van het beleid zijn toegevoegd.

Ook voor het opsporen en beïnvloeden van risicofactoren voor seksueel misbruik is een zeer praktische handleiding gemaakt. Betrokken managers en medewerkers worden ondersteund om risicofactoren op te sporen, te analyseren en te wegen om vervolgens op basis van deze gegevens preventie- en veiligheidsbeleid te ontwikkelen. De risicofactoren kunnen al naar gelang het soort instelling, team of fase in de ontwikkeling, op verschillende niveaus in kaart worden gebracht.

De instrumenten zijn gebundeld in een klapper zodat er ook werkelijk mee gewerkt kan worden. Verzameld materiaal kan toegevoegd worden, evenals het op handen zijnde 3e instrument.

Kortom: een bruikbaar hulpmiddel voor al die instellingen en hulpverleners die incidenten op het gebied van seksueel misbruik zoveel mogelijk willen voorkomen via fundamenteel beleid.

Ontwikkelingsonderzoek in de Jeugdgezondheidszorg. Het Van Wiechenonderzoek. De Baecke-Fassaert Motoriektest

Peter Braem

Auteurs: M.S Laurent de Angulo, E.A. Brouwers-de Jong, J.F.M. Bijlsma-Schlösser, A.M.W. Bulk-Bunschoten, J.H. Pauwels, I. Steinbuch-Lindstra (Redactie), *Ontwikkelingsonderzoek in de Jeugdgezondheidszorg. Het Van Wiechenonderzoek. De Baecke-Fassaert Motoriektest*, 2005, Aantal pagina's: 432, ISBN: 9023241916, Prijs: EUR 49,90.

Het Van Wiechenonderzoek, waarover het grootste gedeelte van dit boek gaat, wordt door het consultatiebureau gehanteerd om eventuele achterstanden in de ontwikkeling van kinderen van 0 tot 4 jaar op te sporen. Hiertoe worden verschillende ontwikkelingskenmerken onderzocht. Een voorbeeld van zo'n ontwikkelingskenmerk is 'trekt kledingsstuk uit'(nummer 19). Een kind behoort dit op de leeftijd van 30 maanden te kunnen. Nog een voorbeeld: 'Zegt 'zinnen' van 3 of meer woorden'(nummer 45). Dit behoort een kind op de leeftijd van 36 maanden te kunnen. Al deze ontwikkelingskenmerken zijn weergegeven in een schema: het Van Wiechenschema. De consultatiebureau arts controleert ieder kind door middel van dit schema op verschillende leeftijden, te weten: 1, 2, 3, 6, 9, 12 en 15 maanden en bij 2, 3 en 4 jaar. Het laatste onderzoek vindt plaats in groep twee van de basisschool, bij de schoolarts. In totaal wordt ieder kind dus tenminste elf keer aan de hand van dit schema getoetst. Het schema hanteert de ontwikkeling van de meeste (Nederlandse) kinderen; zo'n 90% van de kinderen

lopen 'op schema'. Zo'n 10% van de kinderen loopt in de ontwikkeling iets achter ten opzichte van dit schema. Dit kan bijvoorbeeld komen doordat ze te vroeg geboren zijn.

Dit boek is de opvolger van *Ontwikkelingsonderzoek op het consultatiebureau. Handboek bij het vernieuwde Van Wiechenonderzoek*. Deze uitgave is uitgebreid met de Baecke-Fassaert Motoriektest voor kleuters. Net als het Van Wiechenonderzoek is de Baecke-Fassaert Motoriektest een signaleringsinstrument. Ook hier worden een aantal kenmerken onderzocht. Bijvoorbeeld of een kind al stippen kan zetten, of de vinger-duim oppositie goed is (met je duim om de beurt de andere vingers aanraken) of dat het kind met gesloten ogen het puntje van zijn neus kan aanraken. Waarom is het belangrijk te onderzoeken of een kind dit kan? De auteurs halen hier Jansen over aan: "Deelname aan motorische activiteiten op de basisschoolleefijd met gymnastiek en spelletjes op het schoolplein is belangrijk voor de ontwikkeling van het kind. Wanneer een kind problemen heeft met het uitvoeren van motorische vaardigheden of zich onhandig beweegt kan het faalangst ontwikkelen, verlegen en teruggetrokken gedrag vertonen of juist heel druk worden. Kinderen worden niet gekozen tijdens gymnastiekles, mogen niet meedoen bij spelletjes op straat, worden gepest, uitgelachen. Het gevoel van eigenwaarde wordt negatief beïnvloed. Een kind zal maar de 'slome' of de 'hark' zijn (Jansen 2005)"

Het boek kan met recht een handboek worden genoemd. Het bevat alle informatie om het Van Wiechenonderzoek op een juiste wijze uit voeren. Van de theoretische achtergronden van ontwikkelingsonderzoek tot praktische tips bij de uitvoering. De bijlagen bevatten uitgewerkte voorbeelden, alle ontwikkelingskenmerken (75 bij het Van Wiechenonderzoek, 13 bij de Baecke-Fassaert Motoriektest) worden stuk voor stuk uitvoerig beschreven. Het staat er allemaal in.

Een prachtig boek dus voor een prachtig instituut. Wat de jeugdgezondheidszorg naar mijn idee is. Goed om kennis van te nemen.

Literatuur

- Jansen J: Balans Belang 2005; 2:12 *Kinderen met DCD lijden door onhandige motoriek. Wie neemt de slome, wie de hark?* -15